

Rámcový návrh kuchařky k činnosti DM

Materiál by měl obsahovat základní definice činností a popis problematiky DM, tak, aby **s pojmy a jejich vymezením potom bylo možné dál pracovat** (využitelnost podnětů v různých typech DM specifických zejména ubytovací kapacitou nebo statutem, podřízeností). Nástin není konečný, je to spíše shrnutí určitých oblastí a problémových okruhů, s nimiž se ve školských zařízeních setkáváme – či které nám svou nejasností ztrpčují výkon profese. Smyslem práce na této "kuchařce" je pomoci vedoucím pracovníkům i vychovatelům orientovat se v jejich hlavních úkolech a najít pomoc při jejich realizaci (metodičky v přílohách). S ohledem na "amatérský" způsob realizace (nejde o dotovaný projekt, zatím není ustavena koordinační skupina apod.) nelze od tohoto dokumentu očekávat, že v něm najde pomoc každý. Každý však může pomoci tím, že sdělí svoje vědomosti a zkušenost (vypracuje byť jen část konkrétního bodu) nebo pomůže s formulací obsahu jednotlivých kapitol (co mě zajímá?).

---

1. Poslání DM, vzdělávací cíle, funkce a účel DM

(jako nezbytná podmínka naplňování odborných spádových středních škol a učilišť)

1.1. Účel DM

- právní vymezení působnosti a účelu DM, cíle, funkce, organizace činnosti;
- obsah a struktura výchovné práce, dle vymezení z 3 druhů učení EU – z toho zejména učení a vzdělávání neformální, informální, příp. zájmové;

Výklad pojmů (zdroj: Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020)

- **informální učení** = spontánní získávání znalostí, dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností v práci, v rodině a ve volném čase; zahrnuje také sebevzdělávání, není organizované;
- **neformální vzdělávání** = se uskutečňuje zpravidla mimo formální vzdělávací systém (např. školu), nevede k získání stupně vzdělání; zahrnuje jak individuální, tak skupinové učení s kolektivním přístupem; je zaměřeno na osvojování dovedností pro život a přípravu k aktivnímu občanství a na činnosti vycházející z potřeb účastníků; nutnou podmínkou pro realizaci neformálního vzdělávání je účast odborného facilitátora, lektora nebo vedoucího
- **zájmové vzdělávání** = poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti; uskutečňuje se ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, ve školních družinách a školních klubech; cíle, obsah a výstupy jsou zpravidla úzce napojeny na vzdělávání všech typů škol a je garantováno státem jako součást školského systému.
- **formální vzdělávání** = se realizuje ve vzdělávacích institucích, jejichž funkce, cíl, obsah, prostředky a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny (škola); vzdělávání zahrnuje na sebe navazující vzdělávací stupně a typy; absolvování tohoto vzdělávání je potvrzováno certifikátem; výsledkem je určitý stupeň vzdělání.

1.2. Školní vzdělávací program

který vše uvedené zahrnuje, konkretizuje (povinnost mít ŠVP vyplývá z §3 ŠZ, obsah upřesňuje §5 odst. 2) - stručná charakteristika obsahu ŠVP, ŠVP DM, který tvoří se školou jeden právní subjekt (jsou autonomní součástí školy).

2. Specifika psychiky a osobnosti žáků, s nimiž se pracuje v DM

- věkové zvláštnosti, tendence vývoje potřeb mladé generace atd.;
- současné hodnotové systémy, trendy, zájmy, záliby;

- specifika práce se žáky a studenty se zdravotním postižením;
- specifika výchovné práce s žáky a studenty staršími 18 let.

3. Pedagogické působení

3.1. Obsah a organizace práce vychovatele

Naplňování míry přímé výchovné povinnosti:

- interakce mezi vychovatelem a žákem (obsah - úrovně, principy), osobnost vychovatele (kodex vychovatele);
- individuální práce s žáky (cíle poznávací, motivační, korekční, kontrolně dohledové ap.);
- organizování skupinových aktivit pro svěřenou výchovnou skupinu (cíle informační, organizační, výchovné a vzdělávací ap.);
- vedení zájmové činnosti pravidelné (kroužky, kluby, pravidelné a cyklické aktivity), příležitostné akce, dobrovolně či povinně v účasti na vzdělávacích aktivitách v DM? (ovlivňování účasti žáků ve spontánních společenských a relaxačních aktivitách, které nabízí DM);
- místo spontánních aktivit v DM a ve využívání volného času žákem;
- motivace při využití zájmových aktivit nabízených jinými subjekty;
- výchovné cíle vychovatele - klíčové kompetence žáka (charakteristika a strategie vychovatele k jejich naplnění):
  - kompetence sociální a komunikativní,
  - kompetence personální a k řešení problémů,
  - kompetence k učení a vzdělávání,
  - kompetence k volnému času a zdravému životnímu stylu
  - kompetence občanské
  - kompetence pracovní a jiné*(může být obsahem bodu 1.b. - bude záležet na logice a stavbě celého dokumentu)*
- prostředky k realizaci profilu absolventa DM (dosažení jisté míry výše uvedených kompetencí: výchova sociální, personální a komunikativní, výchova k učení, sebevzdělávání a profesionální přípravě, výchova ke zdravému životnímu stylu (zájmová činnost, prevence aj.), výchova k občanství;
- specifické výchovné projekty (individuální výchovné plány, reedukace a resocializace žáka v podmínkách DM, internátu);

Práce související s přímou výchovnou činností

– obsah a organizace této práce:

- příprava na výchovné působení (pedagogická, materiálně technická...),
  - spolupráce a kontakt s ostatními výchovnými činiteli (rodiče, škola-učitel, jiné instituce),
  - spolupráce a koordinace práce se spolupracovníky (jednotné výchovné postupy, týmová spolupráce, autonomie vychovatele, odpovědnost vyplývající ze svěřených pravomocí atd.),
  - organizace dohledu nad žáky (okrajově, viz samostatný bod),
  - výkon prací na jiném dohodnutém místě (mimo pracoviště)
- samostudium (též v b. 11 pracovní řád)

3.2. Osobnost a strategie práce vychovatele (zásady pedagogiky volného času). - Vacek

- motivace a její prostředky (např. podpora žáka obecně, tj. vychovatel – průvodce; učení žáků týmové spolupráci, adaptaci na život v DM aj.);
- možnosti pedagogického diagnostikování, vstupní a průběžná diagnostika, hodnocení žáků, výchovná a kázeňská opatření;

- specifika výchovného působení (jak rozčlenit výchovný program vychovatele podle psychické, sociální a emocionální zralosti žáků apod.);
- osobnostní a odborné předpoklady k výkonu práce vychovatele mládeže.

3.3. Právní odpovědnost vychovatele

- dohled nad nezletilými žáky z pohledu zákoníku práce a občanského zákoníku; další právní situace při organizaci činnosti v DMI (odjezdy domů, přístup k prospěchu, ochrana osobních údajů...);
- povinnosti vyplývající ze zákonů na ochranu dětí (též občanský zákoník, zákon o ochraně osobních údajů apod.).

3.4. Pedagogická dokumentace vychovatele

- deník výchovné skupiny, osobní spis žáka, přihláška, korespondence apod. - obsah, způsob vedení, uložení, odpovědnost;
- další dokumentace - plánování a sebeevaluace činnosti, deník zájmového útvaru

4. Obsah a organizace práce vedoucího pracovníka v DM

- povinnosti vedoucího pracovníka, popis práce;
- charakteristika procesu řízení (plánování, organizování, metodická pomoc, kontrola a hodnocení), *u jednotlivých etap procesu řízení i podrobněji*;
- spolupráce s žákovskou samosprávou;
- dokumentace DM (matrika, denní záznam, zahajovací výkaz, dokumentace k BOZ žáků)

5. Důležité normy pro činnost DM

- úvod k tvorbě norem a předpisů v DM, specifika v DM, které tvoří se školou jeden právní subjekt

5.1. Zakotvení DM v právním řádu

- školský zákon, občanský zákoník, zákoník práce;
- zákon o ped. pracovnících, pracovní a mzdové podmínky ped. a dalších pracovníků v DMI.

5.2. Vnitřní řád DM

- obsah, tvorba, náležitosti VŘ a práce s ním v průběhu školního roku;
- řešení přestupků proti VŘ, sankční řád.

5.3. Směrnice k přijímání k ubytování, o úplatě za ubytování

- stručný obsah.

5.4. Další směrnice k organizaci v DM

- řešení škod na majetku, postup při řešení mimořádných událostí (ohrožení zdraví, majetku), k zajištění dohledu nad žáky a BOZ žáků, koordinace akcí v DM ...

6. Prevence a řešení projevů rizikového chování žáků v DM

- minimální program prevence v DM a organizace prevence;
- preventivní programy a jejich místo v ŠVP (ŠVP je hodně o prevenci, počínaje prevencí sociální - sociálním učením/kompetence sociální, personální... občanské/ až po zdravý životní styl);
- způsob řešení výskytu rizikového chování (co dělat když...?);
- spolupráce se složkami chránící práva dětí (OSPOD, policie, nízkoprahová zařízení – poradny...)

7. BOZ žáků

- charakteristika rizik a opatření k jejich eliminaci;

- poučení žáků (obsah), doložitelnost poučení;
- odpovědnost DM a rodičů v průběhu pracovního týdne za nezletilé žáky;
- organizace dohledu nad žáky.

8. Vybavení DM a zajištění hygieny

- normy a požadavky na vybavení a prostorové a ubytovací podmínky DM;
- hygiena provozu - hygienická zařízení, úklid prostor, výměna ložního prádla atd.

9. Specifika práce v malých DM

- obsah a organizace práce a prostorové podmínky, personální zajištění a zvláštnosti z toho vyplývající;

10. Financování DM

- základní principy financování DM, spolupráce a jednání se zřizovatelem;
- hospodaření s rozpočtovanými prostředky, úplata za ubytování...
- možnosti získávání příspěvků na činnost (dary rodičů, sponzorské dary, činnost klubu rodičů ap.)

(Obsah není konkrétněji rozpracován, bude záležet na invenci zpracovatele a jeho vhledu do problematiky na téma "Co by měl o financování vědět vedoucí pracovník DM, aby dokázal s prostředky účelně hospodařit, případně, aby ho ředitel školy "neošidil"?)")

11. Pracovně právní otázky, odměňování

- katalog prací, zařazování do PT, popis práce;
- vnitřní předpis o odměňování v DM;
- pracovní řád, rozvržení PD;
- odborná příprava a další vzdělávání pracovníků.

12. Evaluace činnosti DM

13. Doplnková činnost

- právní základ a organizace ubytovacích, příp. dalších služeb

Poznámky ke zpracování:

1) Budou-li k některým částem vypracovány podrobné metodické návody, vzory, tak budou očíslovány a ke "kuchařce" přiloženy. Ve výše uvedeném obsahu se objeví jen jejich charakteristika.

2) Jsou témata, která prolínají dvěma i více body (např. ŠVP jako samostatný bod a ŠVP realizovaný vychovatelem, tvořící obsah jeho práce). Zpracovatel by měl ctít tuto osnovu, případně si věc vyjasnit s koordinátorem práce na tomto dokumentu. Přitom není nikomu bráněno v tom, "aby se rozjel". Každý podnět může být využit, každý podílník na tvorbě tohoto dokumentu se může stát spoluautorem části, kterou vypracovává někdo jiný, pokud budou jeho texty využity k rozšíření tématu.